

Da kaptein Fredrik Solie falt ved Fossum-brua

Utgivelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Oberstløytnant Sverre Refsums tale ved avsløringen av minnesmerket på kaptein Solies grav

I sin tale ved avsløringen av minnesmerket over kaptein Fredrik Solie på Rygge kirkegård forleden redegjorde oberstløytnant Sverre Refsum også for mobiliseringen av Feltartilleriregiment nr. 1, som foregikk under de vanskeligste forhold, og for de kamper som regimentet—Askim—detasjementet som dets operative navn ble, førte.

Fra begynnelsen ble det satt opp tre mitraljøsgrupper, nemlig ved Solbergfoss Kraftverk, Langenes jernbanebru og dessuten en kanongruppe på to kanoner.

Gruppen ved Fossum veibru — 3. gruppe — hadde til å begynne med 3 befal, ca. 30 menige, 3 mitraljører og en del biler. Det var naturlig å stille denne gruppe som detasjement-sjefen anså som den viktigste, under kammando av kaptein Fredrik Solie.

I løpet av 10. og 11. april fortsatte mobiliseringsarbeidet side om side med forsvarsforberedelsene i stillingene ved Glomma. II. feltartilleribataljon (sjef: major Sevaldsen) kom opp fra Fredrikstad (hvor den hadde vært oppsatt som nøytralitetsvern) og ble underlagt sjefen for Askimdetasjementet, daværende major Refsum. Solies styrke vokste til 9 befal ca. 120 menige og 8 mitraljører. De ferreste av soldatene hadde hatt infanteritjeneste fra fredstid. Kapteinen hadde samband med majoren gjennom en telefon som lå i en hytte ved brua.

Fredag 12. april kl. 6.40 meldte stasjonsmesteren på Spydeberg at han hadde sett 15 biler og like etter meldte kaptein Solie at lensmannen i Hobøl hadde rapportert flere lastebiler med soldater ved Mjør.

Kl. 7 meldte Solie at fienden gikk mot brua og major Refsum ga da ordre til å sprengre den.

Kl. 7.15 kom melding fra Solie om at en buss med tyskere var ødelagt med mitraljøsild. En etterfølgende buss ble også beskutt og bare 3—4 tyskere unngikk døden. Det skal ha vært i alt 11 busser som var på vei mot veibrua.

Tyskernes hovedstyrke grupperte seg så i fjellet vest for brua og ildkampen begynte.

Kl. 8.20 melder kaptein Solie skriftlig at Fossum bru ble sprengt kl. 8.05. Han sier videre:

«Broen henger i buer. Kan antagelig benyttes av fotfolk, men tvilsomt for motorkjøretøyer.

Minst 6 kasser mitr.am. bes sendt med budet. Huset ved broen ligger meget utsatt. Hvis telefonvakten ennå er der, bes ringt dit og la ham trekke seg tilbake.

Jeg er nå oppe i stillingen like ved veien og det er vanskelig å komme frem til huset for fiendtlig ild.

Fr. Solie.

De fiendtlige ild tiltar.

F. S.»

Kl. 9.40 meldte kaptein Gleditsch seg for majoren med 1 geværkompani og 1 mitraljøsekompani. Kort etter meldte Solie at tyskerne gikk over elva syd for Fossum bru. Det ble straks meddelt artilleribataljonen som fikk ordre om å forberede ild på veiene til Askim, og kaptein Gleditsch fikk ordre om hurtigst å sende fram sitt geværkompani for å gå til motangrep på de tyske tropper som måtte være kommet over elva syd for veibrua. Videre ble sendt anmodning til direktør Aubert på Solbergfoss om å åpne dammen for påslipping av vann i Glomma.

Ved 3. Gruppe fortsatte ildkampen utover dagen, støttet av artilleriet. Ved 16-tiden forsøkte tyskerne igjen å gå over brua. Men Solie selv med en del geværmenn drev dem tilbake.

Om kvelden kl. 20.15 møtte Solie personlig i detasjementsjefens kommandoplass og ga denne melding:

«Gruppen har hatt følgende tap: 2 falne, 1 savnet og 2 sårede. Tyskerne har mitraljører på vestsiden av Glomma som skyter ved den minste bevegelse. Brua er ikke ødelagt, men det er ikke mulig å komme ned og få sprengt på nytt.»

Kapteinen fikk beskjed om at en forsterkning på 2—3 befal og 60 menige ville bli sendt fram til 3. Gruppe.

Natt til lørdag 13. april ca. kl. 2.00 satte fienden inn et voldsomt angrep mot Fossum bru etter å ha sendt opp store mengder lysbomber i fallskjerner over de norske stillinger. Disse ble strålende opplyst, mens fiendens lå i stummende mørke.

En av kaptein Solies avdelingssjefer sier i sin rapport:

skytning, blannet med fiendens kommandorop og skrik. Etter en tid stilnet ilden av. En mann kom til meg og meldte at reservetropen hadde stukket opp i skogen bak kaptein Solies hus i veisvingen og tok stilling der da det ble leven ved brua. Denne mann meldte at kaptein Solie sammen med en løytnant var blitt skutt på veien ned til brua.»

Slik var det altså sjefen for 3. Gruppe, kaptein Fredrik Solie falt — på vei ned til brua, dvs. mot fienden.

Oberstløytnant Refsum sa til slutt:

Når Askimdetasjementets deltaing i krigen skal bedømmes, er det enkelte forhold som må tas i betraktning, forhold som i særlig grad gjorde forsvarret vanskelig:

1) Det ble kjempet med tropper som for en stor dels vedkommende var improviserte og ikke mobiliseringsopsatt.

2) Det direkte bruforsvar måtte overlates til grupper som hovedsakelig ble satt opp med artillerister med ringe kjennskap til strid, til fots med gevær og mitraljører. Der var også adskillige ikke-stridende i gruppene og delvis helt uøvde folk. Behandlingen av mitraljøsken kjentes bare av et fåtall. Befalet måtte derfor i stor utstrekning skyte selv.

3) Detasjementet disponerte ingen brukbare reserver så den nødvendige avløsning av troppene kunne foretas. Gruppene lå således ved Glomma uten hvile fra natt til onsdag 10. april til lørdag 13. april med sammenhengende vakthold og strid.

4) Vannføringen i Glomma var eksepsjonell liten og elva var derfor ikke den hinder den vanligvis er.

5) Sprengningen av Fossum veibru mislyktes.

6) Nødvendige våpen som bombekastere og håndgranater manglet.

7) Det syntes åpenbart at tyskerne må ha vært godt orientert om våre stillinger.

Det er på denne bakgrunn vi må vurdere kaptein Solies innsats.

Kaptein Fredrik Solie fikk en taper krigers død på slagmarken. Det går frasagn om hans uforferdethet. Han oppholdt seg meget i fremste linje, tok et gevær nå og da fra soldatene og skjøt et velrettet skudd mot den annen side. Det gjorde han i stående stilling. Da en av befallet advarte ham mot å utsette seg slik for fiendens kuler, svarte Solie tørt: «Jeg står fordi karene kan ha godt av å se det.»

Fredrik Solie har ikke gitt sitt liv forgjeves. Det er menn som Solie som har gitt oss andre kraft og mot til å føre kampen videre inntil frigjøringsdag og det er menn som Solie som også vil gi oss styrke til å fortsette arbeidet for landet vårt og som også vil gi kommende slekter styrke. Han og hans menn har skrevet et ærefullt blad av Norges krigshistorie.

Sarpen 5/9-45.